www.e-rara.ch

Catho pro pueris ad recognitionnem Erasmi Roterodami sedulo emendatus

Caton
Erasmus, Desiderius

Genève, 1548

Bibliothèque de Genève

Shelf Mark: Cb 738 (1)

Persistent Link: https://doi.org/10.3931/e-rara-5943

www.e-rara.ch
Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

Rés.

Cb
738

BIBLIOTHEQUE PUBLIQUE DE GENEVE.

Catho pro pueris ad recõgnitiõnē Eraſmi Roterodami ſedulo emendatus.

¶ Jmprime a Geneue/par Gabriel köln/Lan. M. D. XXXVIII.

Spes Mea Deus.

CUm animaduerterē q̄ plurimos hoīes grauiṫ errare in via moꝝ ſuccurēdū ⁊ cōſulēdū corū opinioni foꝛe eſtimaui. Maxime vt glorioſe viuerēt ⁊ honoꝛē cōtingerēt. Nūc te fili chariſſime docebo/ quo pacto moꝛes animi tui cōponas. Igiṫ pꝛecepta mea ita legas/ vt intelligas. Nā legere ⁊ nō intelligere/ negligere eſt.

¶ Itaq; Deo ſupplica. Parētes ama. Cognatos cole. Magiſtrū metue. Datū ſerua. Foꝛo te para. Cū bonis ambula. Ad conſiliū ne acceſſeris ante q̄ voceris. Mund⁹ eſto. Saluta libenter. Maioꝛi cede. Minoꝛi parce. Rē tuā cuſtodi. Verecundiā ſerua. Diligētiā adhibe. Libꝛos lege. Quod legeris memēto. Familiā cura. Blandus eſto. Iraſci ab re noli. Neminem irriſeris. vel Miſerū ne irriſeris. Mutuū dato. Cui des videto. Iudicio adeſto. Cōuiua raro. Quod ſatis eſt doꝛmi. Iuſiurandū ſerua. Vino te tēpera. Pugna ꝓ patria. Nil temere credideris. Tute cōſule. aut. Tuto conſule. Meretricē fuge. Lr̄as diſce. Nil menteri debes. Bonis benefacito. Maledic⁹ ne eſto. Eſtimationē retine. Aeq̄ū iudica. Parētes pacientia vince. Bn̄ficij accepti memoꝛ eſto.

Ad p̄toꝛiū ſtato. Conſultus eſto. Vtere v̓tute. Iracūdiam tēpera. Troco lude. Aleas fuge. Nihil ex arbitrio viriū feceris. Minoꝛē te ne cōtēpſeris. Aliena cōcupiſcere noli. Cōiugē ama. Libros erudi. Patere legem: quaꝫ ip̄e tu leris. Pauca in conuiuio loquere. Illud ſtude agere quot iuſtum eſt. Amoꝛē libenter ferto.

Cathonis Liber Primꝰ.

SI deus eſt animus: nobis vt carmi-
na dicunt.
Hic tibi p̄cipue/ ſit pura mēte colēdꝰ.
Plus vigila ſemper/ ne ſomno deditus eſto.
Nā diuturna q̇es/ vitÿs alimēta miniſtrat.
Virtutē pꝛimā eſſe puto/ compeſcere linguā.
Pꝛoximus ille deo/ qui ſcit ratione tacere.
Sperne repugnando/ tibi tu contrarius eſſe.
Conuenit nulli qui ſecum diſſidet ip̄e.
Si vitā inſpicias hominū/ ſi deniqꝫ moꝛes.
Cū culpēt alios/ nemo ſine crimine viuit.
Que nocitura tenes/ q̄uis ſint cara relinque.
Vtilitas opibus pꝛeponi tempoꝛe debet.
Cōſtās ⁊ leuis (vt res expoſtulat) eſto. vel.
Cōſtās ⁊ leuis (vt res cūqꝫ expoſtulat) eſto
Tēpoꝛibꝰ moꝛes ſapiēs ſine crimīe mutat.

Nil timere vxori de ſeruis crede querenti.
Sepe etem̄ mulier / quē cōiūx diligit odit
Cūqʒ mones aliquē / nec ſe velit ip̄e moneri
Si tibi ſit charus / noli deſiſtere ceptis:
Contra verboſos / noli contendere verbis
Sermo dat᷑ cūctis animi ſapiētia paucis.
Dilige ſic alios / vt ſis tibi charus amicus.
Sic bon⁹ eſto bonis ne te mala dāna ſequāt
Rumores fuge: ne īcipias nou⁹ autor haberi
Nā nulli tacuiſſe nocet / nocet eſſe loquutū.
Rem tiai promiſſam / certo promittere noli.
Rara fides / ideo / qꝛ multi multa loquūtur.
Cū quis te laudat / iudex tuus eſſe memento.
Plus alijs de te / tu ꝙ̄ tibi / credere noli.
Officium alterius / multis narrare memēto.
Atqʒ alijs cum tu benefeceris / ip̄e ſileto.
Multoꝝ / cum facta ſenex / ⁊ dicta recenſes.
Fac tibi ſuccurrāt / iuuenis que feceris ip̄e.
Ne cures ſi quis tacito ſermone loquatur.
Couſcius ip̄e ſibi / dece putat omnia dici.
Cum fueris felix / que ſunt aduerſa caueto.
Nō eodem curſu / reſpōdēt vltima primis.
Cum dubia ⁊ fragilis / ſit nobis vita tributa.
In mortē alterius / ſpem tibi ponere noli.
Exiguū munus cū dat tibi: pauper amicus.

Accipito placide/plene ꝛ laudare meméto.
Infantem nudum cum te natura creauit.
Pauꝑtatis onus/patienter ferre meméto.
Ne timias illam/que vite eſt vltima finis.
Qui morteʒ metuit/qđ viuit perdit idip̄m.
Si tibi pꝛomeꝛito nemo reſpondet amicus.
In cuſare Deum noli/ſed teip̄e coherce.
Ne tibi quid deſit/que ſitis vtere parce.
Vtqʒ qđ eſt ſerues/ſemp tibi de eſſe putato.
Quod pꝛeſtare potes/neuis promiſeris vlli.
Ne ſis ventoſus/dum vis vrbanus haberi.
Qui ſimulat v̓bis/ nec corde eſt fidꝰ amicus.
Tu quoqʒ fac ſimile/ſic ars deluditur arte.
Noli hoīes blandos/nimium ſermone ꝓbare
Fiſtula dulce cāit/volucrē cū decipit auceps
Si tibi ſint nati/nec opes/tunc artibus illos.
Inſtrue/quo poſſint inopē defendere vitaʒ.
Qđ vile eſt/charū qđ charū eſt ville putato.
Sic tibi nec ꝑcus/nec auarꝰ habeberis vlli.
Que culpare ſoles ea tunc feceris ip̄e.
Turpe eſt doctoꝛi/cū culpa redarguit ip̄m.
Qđ iuſtū eſt petito/vel qđ videat̄ honeſtum.
Nā ſtultū eſt petere id/qđ poſſit iure negari.
gnotum tibi/nolito preponere notis.
Cognita iudicio conſtant/incogn ta caſu.

Cum dubia incertis verſetur vita periclis.
Pꝛo lucro tibi pone diem: quicūqȝ laboꝛas
Vincere cum poſſis: interdum cede ſodali.
Obſequio quoniā dulces retinent̄ amici.
Ne dubites (cū magna petas) ī pendere ꝑua
His etem̄ rebus: coniungit gratia charos
Litē inferre caue: cū quo tibi gratia iūcta eſt
Ira odiū generat: cōcordia nutrit amoꝛē
Seruoꝛum ob culpā: cū te doloꝛ vꝛget in iram
Ipē tibi moderare tuis: vt parcere poſſis.
Quem ſuperare potes: interdū vince ferēdo
Maxima em̄ moꝝ eſt: ſemꝑ paciētia v̄tus
Cōſerua potius: que iam ſunt parta laboꝛe.
Cū laboꝛ īdāno eū: creſcit moꝛtalis egeſtas
Dapſilis interdum notis. charis ⁊ amicis.
Cū fueris felix: ſemꝑ tibi pꝛoximus eſto.

¶ Liber Secundus.

Telluris ſi forte velis: cognoſcere cultū
Virgiliū legito ꝙ ſi mage noſce laboꝛa
Herbaꝝ vires. Macer id tibi carmine dicit.
Si Romana cupis: ⁊ Punica noſcere bella.
Lucanū queras: qui Martis pꝛelia dicet.
Si q̄d amare libet: vel diſcere amare legēdo
Naſonē petito: ſin autē cura tibi hec eſt.

Ut ſapiens viuas:audi que diſcere poſſis
Per que ſemotū vitijs traducitur euum.
Ergo addes:⁊que ſit ſapiētia diſce legēdo
Si potes:ignotis etiam prodeſſe memēto.
Utilius regno meritis acquirere amicos.
Mitte archana dei:celūqꝫ inq̃rere quid ſit
Cum ſis mortalis:q̃ ſunt mortalia cura.
Linque metū leti:nā ſtultū eſt tpe omni.
Dum mortē metuit:amitis gaudia vite.
Iratus de re incerta: contendere noli.
Impedit ira animū ne poſſit cernere verū.
Fac ſumptuꝫ ꝑpere:cum res deſiderat ipa.
Dādū etem̄ ē aliqd:cū tp̄s poſtulat aut res.
Qd̓ nimiū eſt fugito ꝑuo gaudere memento.
Tuta mage eſt pupis modico q̃ flumīe fert̄
Qd̓ pudeat:ſocios prudens celare memento.
Ne culpent id:qđ tibi diſplicet vni
Nolo putes prauos hoīes peccata lucrari.
Tēporibus peccata latēt:⁊ tēpore patēt.
Corporis exigui vires contennere noli.
Conſilio polet:cui vim natura negauit.
Quē ſcieris non eſſe parem tibi:tēpore cede.
Victorem a victo ſuperari ſepe videmus.
Aduerſus notum noli contendere verbis.
Lis minimis v̓bis: interdū maxima creſcit.

Quid deus intendat/noli perquirere ſoꝛte.
Quid ſtatuat de te/ſine te deliberat ipē.
Inuidiam nimio cultu vitare memento.
Que ſi nō ledit/tñ hāc ſufferre moleſtū eſt.
Eſto animo foꝛti/cum ſis damnatus inique.
Nemo diu gaudet/q̃ iudice vincit iniquo.
Litis pꝛeterite/noli maledicta referre.
Poſt inimicitias/irā meminiſſe maloꝝ eſt.
Ne te collaudes/nec te culpaueris ipē.
Hoc faciūt ſtulti/quos glīa vexat inanis.
Vtere queſitis modice/cū ſumptus abundat.
Labit̃ exiguo/quod partū eſt tēpoꝛe longo.
Inſipiens eſto/cum tēpus poſtulat/aut res.
Stulticiā ſimulare loco/pꝛudētia ſūma eſt.
Luxuriā fugito/ſimul ⁊ vitare memento.
Crimen auaricie/nā ſunt cōtraria fame.
Noli tu quedam referenti credere ſemper.
Exigua ė tribuēda fides/q̃ multa loquūt̃.
Quod potu pecas/ī nocere tu tibi noli.
Nā nullū crimē vini eſt/ſed culpa bibētis.
Conſilium archanū/tacito cōmitte ſodali.
Coꝛpoꝛis auxiliū/medico cōmitte fideli.
Succeſſus indignos noli ferre moleſte.
Indulget foꝛtuna malis/vt ledere poſſit.
Pꝛoſpice qui veniūt/hos caſus eſſe ferēdos.

Nam leuius ledit/ q̄dquid p̄uideris ante.
Rebus in aduerſis/animū ſubmittere noli.
Spem retine/ſpes vna hoīez nec morte relī
Rem tibi q̄ noſcis aptā/dimittere noli. (q̄t.
Fronte capilata/poſt hec occaſio calua eſt
Qđ ſequit̄ ſpecta/qđqꝫ imminet añ videto.
Illū imitare deū/ q̇ partē ſpectat vtrāqꝫ.
Fortior vt valeas/interdum parcior eſto.
Pauca voluptati debentur/plura ſaluti.
Iudicium populi/nunq̄ contempſeris vnus.
Ne nulli placeas/dū vis cōtēnere multos.
Sit tibi p̄cipue (qđ primū eſt) cura ſalutis.
Tēpora ne culpes: cū ſis tibi cauſa doloris
Sōnia ne cures: nā mens humana qđ optat.
Cū vigilat: ſperās p ſomnū cernit idip̄m.

Liber Tertius.

Hoc q̇cūqꝫ velis carmē cognoſcē lector.
Hec p̄cepta feres/que ſunt gratiſſima vite.
Inſtrue preceptis animū/nec diſcere ceſſes.
Nam ſine doctrina vita eſt q̄ſi mortis imago.
Cōmoda multa feres/ſin aūt ſpreueris illud.
Nō me ſcriptorē: ſed te neglexeris ipſe.
Cum recte viuas/ne cures verba malorum.
Arbitrij noſtri non eſt/quid quiſqꝫ loquat̄.

Productus teſtis (ſaluo tamē ante pudoꝛe).
Quantū cūqꝫ potes: celatum crimē amici.
Sermones blādos: bleſoſqꝫ cauere memēto.
Sīplicitas veri ſana ē: fraus ficta loquēdi
Signiciem fugito: que vite innauia fertur.
Nā cū animꝰ lāguet: cōſumit inertia coꝛpꝰ
Interpone tuis: interdum gaudia curis.
Vt poſſis animo quēuis ſufferre laboꝛē
Alterius dictū aut factū: ne carpſeris vnq̄.
Exemplo ſimili ne: te derideat alter.
Que tibi ſoꝛs dederit: tabulis ſup̄ma notato
Augendo ſerua: ne ſis: quē fama loquatur.
Cum tibi diuitie ſuperant: in fine ſenecte.
Munificus facito viuas: non parcꝰ amicis.
Vtile conſilium dominus: ne deſpice ſerui.
Nullius ſenſum (ſi pꝛodeſt) tēpſeris vnq̄.
Rebus / ⁊ incenſu: ſi non eſt quod fuit ante.
Fac viuas contētus eo: quod tēpora p̄bent.
Vxoꝛē fuge: ne ducas ſub nomine dotis.
Nec retinere velis: ſi ceperit eſſe moleſta.
Multoꝝ diſce exemplo: que facta ſequaris.
Que fugias: vita eſt nobis aliena magiſtra.
Nō potes id tētes: operis ne pōdere pꝛeſſus.
Succūbat laboꝛ: ⁊ fruſtra tētata relinquas.
Quod noſtri haud recte factū: nolito tacere.

Ne vidiare malos imitari velle tacendo.
Indicis auxilium:ſub iniqua lege rogato.
Ip̃e etiam leges cupiunt:vt iure negantur.
Qđ merito pateris:patienter ferre memento
Cūqȝ reus tibi ſis:ip̄m te Iudice damna.
Multa legas facito:perlectis plege multa.
Nā mirāda canūt :ſed non credenda poete.
Inter conuiuas:fac ſis ſermone modeſtus.
Ne dicare loquax/dū vis vrbanns haberi.
Con iugis irate noli tu verba timere.
Nā lacrimis ſtruit iuidia:dū femia plorat.
Vtere queſitis ſed ne videaris abuti.
Qui ſua cōſumūt(cū de eſt)aliena ſequntur.
Fac tibi proponas mortē non eſſe timendam.
Que bona ſi nō eſt:finis tamē illa maloꝝ eſt.
Vxoris linguam(ſi frugi eſt)ferre memento
Nā malū eſt:nil velle pati:nec poſſe tacere.
Dilige non egra charos pietate parentes.
Nec matrē offendas:dū vis bonꝰ eſſe parenti.

¶ Liber Quartus.

S Ecurā quicūqȝ cupis traducere vitam
Nec vitijs herere animū:q̄ moribus ob.
Hec precepta tibi ſp. relegēda memēto.(ſunt
Inuenies aliqd.in quo te vtare.Magiſtro.

Deſpice diuitias/ſi vis animo eſſe beatus.
Quas q̇ ſuſpiciūt/mendicant ſemꝑ auari.
Comoda nature/nullo tibi tempoꝛe deerunt.
Si cōtētus eo fueris/ quod poſtulat vſus.
Cum ſis incautus/nec rem ratiōe gubernes.
Noli foꝛtunam(que nō eſt)dicere cecam.
Dilige denarium/ſed parce dilige foꝛmam.
Quā nemo ſctūs nec honeſtꝰ captat habere.
Cū fueris locuples/coꝛpus curare memēto.
Eger diues habꝫ nūmos/ſed nō habꝫ ip̄m.
Verbera cum tuleris diſcēs aliq̄n magiſtri.
Fer patris imperiū/cū verbis exit in iram.
Res age que ꝓſunt/rurſus vitare memento.
In q̇bꝰ erroꝛ ineſt/nec ſpes eſt certa laboꝛis.
Qđ donare potes/gratis concede roganti.
Nā recte feciſſe bonis/in parte lucroſum eſt
Qđ tibi ſuſpectuꝫ eſt/confeſtin diſcute q̇đ ſit.
Nāqꝫ ſolēt primo/q̄ ſunt neglecta nocere.
Cum te detineat veneris damnoſa voluptas.
Indulgere gule noli/q̄ ventris amica eſt.
Cum tibi ꝓponas/animalia cuncta timere.
Vnū hoīem tibi pꝛecipio/plus eſſe timēdū.
Cum tibi pꝛeualide fuerint/in coꝛpoꝛe vires.
Fac ſapias/ſic tu poteris vir foꝛtis haberi.
Auxilium a notis petito/ſi foꝛte laboras.

Nec q̊ſq̄ melioꝛ medicus / q̄ fidus amicus.
Cuz ſis ip̄e nocens moꝛitur cur victima ꝓte.
Stulticia eſt in moꝛte alteriꝰ ſperare ſalutē.
Cum tibi vel ſociū / vel fidū queras amicum
Non tibi foꝛtuna eſt hoīs / ſed vita petenda.
Utere queſitis opibus / fuge nomen auari.
Quid tibi diuitie p̄ſunt / ſi pauper abūdas.
Si famā ſeruare cupis / dū viuis / honeſtam.
Fac fugias animo / q̊ ſunt mala gaudia vite
Cum ſapias animo / noli irridere ſenectam.
Nā q̊cūqz ſenex / ſenſus puerilis in illo eſt.
Diſce aliq̊d / nam cum ſubito foꝛtuna recedit.
Ars remanet vitāqz hoīs nō deſerit vnq̄.
Perſpicito cuncta tacitus / q̄d quiſqz loquat̄.
Sermo hoim moꝛes ⁊ celat ⁊ iudcat idem.
Exerce ſtudium / q̄uis pꝛeceperis artem.
Ut cura ingeniū / ſic ⁊ manꝰ adiuuat vſum.
Multum nec cures venturi tempoꝛa fati.
Nō timetis moꝛtē / qui ſcit cōtēnere vitam.
Diſce ſed a doctis indoctos ip̄e doceto.
Propagāda etem̄ rerum doctrina bonarū.
Hoc bibe qnod poſſis / ſi tu vis viuere ſanus.
Moꝛbi cauſa mali eſt / hoī q̄nqz voluptas.
Laudaꝛis quodcūqz palā / quodcūqz ꝓbaris.
Hoc vide: ne rurſus leuitatis crimine dānes

Tranquillis rebus: que ſunt aduerſa caueto.
Rurſus in aduerſis: melius ſperare memẽto.
Diſcere ne ceſſes: cura ſapientia creſcit.
Rara datur longo prudentia tẽporis vſu:
Parce laudato: nam quem tu ſepe probaris.
Vna dies qualis fuerit: mõſtrabit amicus:
Ne pudeat: que neſcieris: te velle doceri.
Scire aliq̃d laus ẽ: pudor eſt: nil diſcere velle
Cuʒ venere ⁊. Bacholis eſt ⁊ iũcta voluptas.
Qd lautũ eſt: aĩo cõplectere: ſed fuge lites.
Demiſſos animo et tacitos: vitare memento:
Qua flumen placidũ ẽ: forſã latet altiꝰ vnda.
Cum tibi diſpliceat rerum fortuna tuarum
. Alterius ſpecta: qno ſis diſcrimine peior.
Quod potes id tẽta: nã littus carpere remis
Tutius eſt multo: quã vellũ tendere in altum
Contra hominẽ iuſtũ praue contendere noli.
Semper enĩ Deus: iniuſtas vlciſitur iras.
Ereptis opibus: noli gaudere merendo.
Sed gaude potius: tibi ſi contingat habere.
Eſt iactura grauis: q̃ ſunt: amittere damnis
Sunt que dã q̃ ferre decet: patiẽter amicum.
Tempora longa tibi noli promittere vite.
Quocũq̃ igrederis / ſeq̃t mors colpis vmbrã.
Ture Deũ placa / vitulũ ſine: creſcat aratro

Ne credas placare Deuꝫ. dum cede litatur.
Cede locum leſus fortune. cede potenti.
Ledere q̇ potuit. ꝓdeſſe aliquādo valebit.
Cum quid peccaris: caſtiga te ip̄e ſubinde.
Vulnera dū ſanas: dolor ē medicia doloris.
Dānaris nunꝙ̄: poſt longū tempus amicum.
Mutauit mores ſꝫ pignora prima memēto
Gratior officijs quo ſis mage charior eſto.
Ne nomē ſubeas: quod dicit̃ officiperdi.
Suſpectus caueas: ne ſis miſer oībus horis.
Nā timidis ⁊ ſuſpectis: aptiſſima mors eſt.
Cū fueris ſeruos proprios mercatꝰ in vſum.
Et famulos dicas: hoīes tamē eſſe memēto
Quā primū rapienda tibi eſt occaſio prima.
Ne rurſus queras / q̄ iam neglexeris ante.
Morte repentina: noli gaudere malorum.
Felices obeunt quoꝝ ſine crimine vita eſt.
Cum cōiunx tibi ſit: ne res: ⁊ fama laboret.
Vitādū ducas inimicum nomen amici.
Cum tibi cōtingat: ſtudio cōgnoſcere multa.
Fac diſcas multa. vites neſcire doceri.
Miraris verbis nudis: me ſcribere verſus.
Hos breuitas ſēſus. fecit cōiūgere binos.

Laus Deo.

Finis. *

¶ Le Seigñr Dieu/feit tõber vng ſomme ſu
Adã: ⁊ quãt il fut endormi: il print vne des co
ſtes dicelluy: ⁊ la diſpoſa pour eſtre fait fem
me: ⁊ lamena a Adã. Lors Adã diſt. Ce eſt os
de mes os: ⁊ chair de ma chair. ⁊c.